REJSTŘÍK (EVIDENCE) SKUTEČNÝCH MAJITELŮ

1. ÚVOD

S účinností od 1. 1. 2018 nabyla účinnosti novela **zákona č. 304/2013 Sb.**, o veřejných rejstřících právnických osob a o evidenci svěřenských fondů („**zákon o veřejných rejstřících**“), který nově zavedl povinnost právnických osob zapsaných ve veřejném rejstříku a svěřenských fondů **povinně v neveřejné části registru evidovat (zapsat) skutečné majitele** (dále jen „**evidence skutečných majitelů**“).

Evidence skutečných majitelů je informačním systémem veřejné správy (správcem je Ministerstvo spravedlnosti), do kterého se zapisují zákonem vymezené údaje o skutečných majitelích. Zápisy do evidence provádí buď příslušný rejstříkový soud, nebo notář. **Evidence skutečných majitelů je zcela neveřejná**, tj. nelze do ní obecně nahlížet, ani v ní vyhledávat a není veřejným rejstříkem ve smyslu rejstříkového zákona. Evidence skutečných majitelů je takto specificky určena pro užití zákonem vymezenými osobami a orgány v souvislosti s jimi plněnými zákonnými povinnosti (orgány činné v trestním řízení, Finanční analytický úřad atp.).

Definice skutečného majitele vychází ze **zákona č. 253/2008 Sb.**, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu („AML“), jehož novelizované znění nabylo účinnosti dne 1. 7. 2017. Právnické osoby zapsané do obchodního rejstříku musí zapsat svého skutečného majitele do 1. ledna 2019; ostatní právnické osoby zapsané do dalších veřejných rejstříků (včetně svěřenských fondů zapsaných do evidence svěřenských fondů) pak musí svého skutečného majitele zapsat do 1. ledna 2021.

Vzhledem k výše uvedenému byla povinnost zapsání skutečného majitele dána i odborovým organizacím, a to na základě jeho definice:

Definice skutečného majitele
u spolku, obecně prospěšné společnosti a společenství vlastníků

U těchto právnických osob je zákonem stanoveným definičním znakem pozice skutečného majitele to, že daná osoba

1. disponuje více než 25 % jejích hlasovacích práv nebo

2. má být příjemcem alespoň 25 % z jí rozdělovaných prostředků.

Nad rámec zákonných ukazatelů skutečného majitele se lze v případě uvedených, obvykle neziskových právnických osob domnívat, že velmi často vůbec skutečného majitele ve smyslu materiální definice mít nebudou. V takovém případě se do evidence skutečných majitelů jako skutečný majitel zapíše (podobně jako u obchodních korporací) obvykle člověk, který je členem (či zástupcem člena - právnické osoby) statutárního orgánu dané právnické osoby. To neznamená, že např. spolek nemůže mít skutečného majitele ve smyslu materiální definice; takové případy však nejsou pravidlem.

Uvedené se uplatní také ve vztahu k dalším právnickým osobám vedeným ve spolkovém rejstříku - pobočné spolky, zahraniční spolky, pobočné spolky zahraničních spolků, zájmová sdružení právnických osob, odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a mezinárodní organizace zaměstnavatelů.

2. ZMĚNA

S účinností od 1. 6. 2021 platí nový **zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů**, který nahrazuje dosavadní koncepci tohoto rejstříku, a podle tohoto zákona je **evidence skutečných majitelů částečně veřejná**, tj. kdokoli bude moci nahlížet na základní údaje o skutečných majitelích jednotlivých firem, podobně jako je tomu u obchodního rejstříku (samozřejmě, různé orgány veřejné moci mají za stanovených podmínek plný přístup do evidence). Díky této změně koncepce nový zákon především

- **definuje, koho považuje za skutečného majitele** (dosavadní předpis odkazoval na definici v tzv. zákoně proti praní špinavých peněz) a celkově přesněji vymezuje pojmy evidence skutečných majitelů v České republice,
- zavádí tzv. **automatický průpis do evidence**, což znamená, že soudy by měly provést automatický zápis skutečných majitelů těch právnických osob, u nichž je skutečný majitel bezpochyby **zjistitelný z veřejných rejstříků** (v ostatních případech zápis do evidence skutečných majitelů provádí soud nebo notář, přičemž evidující osobou je právnická osoba, která **má** skutečného majitele, nebo svěřenecký správce nebo osoba v obdobném postavení u zahraničního svěřeneckého fondu právního uspořádání),
- zavádí nově **řízení o nesrovnalostech**, které umožňuje opravovat případné chyby v evidenci skutečných majitelů,
- a mj. uvádí i **sankce**, které nově hrozí, pokud právnická osoba **nezapíše svého skutečného majitele do evidence**.

Zápis **vyžaduje prakticky u všech právnických osob** (tj. nejen společností, ale také spolků, nadací, ústavů apod.) **a svěřenských fondů** (pozor, v určitých případech i zahraničních, pokud mají své zájmy v ČR), s některými **drobnými výjimkami** (právnické osoby z veřejného sektoru, jako státní podniky, veřejné školy, příspěvkové organizace, ale také třeba odborové organizace, církve nebo společenství vlastníků jednotek).

Osoby a organizace **bez** skutečného majitele jsou v tomto zákoně uvedeny v ustanovení § 7 a podle této definice již odborová organizace nepodléhá povinnosti evidovat skutečného majitele podle zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů:

„Platí, že skutečného majitele **nemají**

a) stát a územní samosprávný celek,
b) dobrovolný svazek obcí,
c) státní příspěvková organizace a příspěvková organizace územního samosprávného celku,
d) školská právnická osoba zřízená státem, územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí,
e) veřejná výzkumná instituce,
f) právnická osoba zřízená zákonem nebo mezinárodní smlouvou,
g) státní podnik a národní podnik,
h) okresní a regionální komora nebo začleněné společenstvo podle jiného zákona,
i) evropské seskupení pro územní spolupráci,
j) politická strana a politické hnutí,
k) církev a náboženská společnost a ostatní právnické osoby podle zákona upravujícího církve a náboženské společnosti,
l) odborová organizace a organizace zaměstnavatelů,
m) honební společenstvo,
n) společenství vlastníků jednotek,
o) právnická osoba, ve které má přímo nebo nepřímo veškeré podíly na prospěchu a hlasovacích právech Česká republika, kraj nebo obec a
p) obecně prospěšná společnost a ústav, jejichž zakladatelem je Česká republika, kraj nebo obec.“

Tuto skutečnost si můžete ověřit i na stránkách https://issm.justice.cz/, kde je Evidence skutečných majitelů vedena – při zadání IČ odborové organizace, která zde byla dříve propsána z údajů veřejného (spolkového) rejstříku, zde bude uvedeno upozornění „Zadaný předmět vyhledávání nepodléhá povinnosti evidovat skutečného majitele podle zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů“.